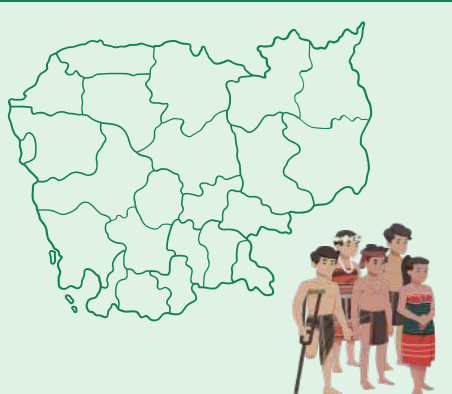

បច្ចុប្បន្នភាពនៃការទទួលបានប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីសមូហភាព ជនជាតិដើមភាគតិចនៅកម្ពុជាឆ្នាំ២០២៤

ទិវាអន្តរជាតិជនជាតិដើមភាគតិចពិភពលោក

ទិដ្ឋភាពទូទៅ

កម្ពុជា ជាទឹកដីដែលមានសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចចំនួន ៤៥៨សហគមន៍ ដែលរស់នៅក្នុងខេត្តចំនួន១៥ ក្នុងចំណោមខេត្តចំនួន២៥ នៅទូទាំងប្រទេស។^១

សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចបានរស់នៅនិងអាស្រ័យផលតាមប្រពៃណីលើផ្ទៃដីប្រមាណជិត ៤លានហិកតា^២ នៃដីព្រៃដែលទ្រទ្រង់ការរស់នៅ និងជាផ្នែកមួយនៃការរក្សាអត្តសញ្ញាណរបស់ខ្លួន។^៣

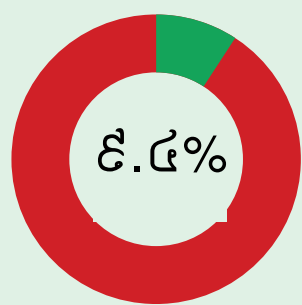
ទោះបីជាមានយន្តការផ្លូវច្បាប់ដើម្បីការពារការរើរបស់ខ្លួន ក៏សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចនៅតែ **ងាយរងគ្រោះពីការរើរបស់** ដោយសារតែ កង្វះសិទ្ធិកាន់កាប់ដីធ្លីជាផ្លូវការ។

ការចេញប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីសមូហភាព

ច្បាប់ភូមិបាលឆ្នាំ២០០១ បានទទួលស្គាល់ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីសមូហភាពរបស់សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចចំពោះដីទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណីរបស់ពួកគាត់។ **ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីសមូហភាព** បានកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យលេខ៨៣ស្តីពីនីតិវិធីនៃការចុះបញ្ជីដីសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចឆ្នាំ២០០៩^៤ និងបានដំណើរការចុះបញ្ជីដំបូងបង្អស់នៅឆ្នាំ២០១១។

ការចុះបញ្ជីប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីសមូហភាពនៅ **ជាប់តាំង** គឺដោយសារដំណើរការមាន ភាពស្មុគស្មាញ ការចំណាយ និង រយៈពេលវែង^៥ នៅក្នុងនីតិវិធីនៃការដាក់ពាក្យ។ ទោះបីជាដំណើរការចុះបញ្ជីបានកែសម្រួលដើម្បីឱ្យមានលក្ខណៈងាយស្រួលជាងមុននៅឆ្នាំ២០២០^៦ ក៏ដោយក៏នីតិវិធីនៅតែដំណើរការយឺតយ៉ាវដដែល។

ចាប់ពីឆ្នាំ២០១១ ដល់ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៤ សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចចំនួន ៤៣ ក្នុងចំណោម ៤៥៨ សហគមន៍ទូទាំងប្រទេសដែលបានទទួលប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីសមូហភាព^៧ ដែលចំនួននេះនៅ ឃ្លាតឆ្ងាយ ពីការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់រដ្ឋាភិបាលកាលពីឆ្នាំ២០១៧ ដែលថានឹងចុះបញ្ជីឱ្យបាន១០សហគមន៍ក្នុងមួយឆ្នាំ។^៨

ភាគរយនៃសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចដែលទទួលបានប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីសមូហភាព (គិតត្រឹមខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៤)

ឧបសគ្គរារាំងនាពេលបច្ចុប្បន្ន

តាមរយៈអនុក្រឹត្យលេខ៨៣ មានតែ ដីរបស់រដ្ឋប៉ុណ្ណោះដែលអាចចុះបញ្ជីទៅជាប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីសមូហភាព។^៩

ការកំណត់បែបនេះនៅតែបន្តកើតមានភាពអយុត្តិធម៌ ចំពោះសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច ពីព្រោះថា ពួកគេមិនអាចទាមទារដីប្រពៃណីរបស់ខ្លួនដែលត្រូវបានបែងចែកទៅ ឬរឹបអូសយកដោយឯកជន។ កត្តានេះនឹងនាំឱ្យមាន **ការប្រកួតប្រជែងខ្លាំងពីសំណាក់ភាគីឯកជន** ទៅលើដីរដ្ឋ។

«ការទាមទារដីរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច ច្រើនតែមានការជាន់គ្នាជាមួយ និងគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍របស់ក្រុមហ៊ុន ហើយនៅពេលដែលរឿងនេះកើតឡើង ជាធម្មតាក្រុមហ៊ុនតែងតែឈ្នះ» -កាសែតម៉ុងហ្គោល ឆ្នាំ២០២១។^{១០}

ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីសមូហភាពបច្ចុប្បន្នមាន **ត្រឹមតែ ៤១.៥៣៨,២១ ហិកតា** ប៉ុណ្ណោះ។ ជនជាតិដើមភាគតិចតែងតែត្រូវបានបដិសេធក្នុងការកាន់កាប់លើដីប្រពៃណីដែលខ្លួនបានកំណត់ក្នុងឯកសារស្នើសុំប្រើប្រាស់។

លើសពីនេះ អនុក្រឹត្យលេខ៨៣ កំណត់ ចំនួន “ដីព្រៃអារក្ស” និង “ដីព្រៃបញ្ចុះសព” ដែលអាចបែងចែកដល់សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចនីមួយៗមានទំហំសរុបមិនលើស **៧ ហិកតា**។

ក្តីកង្វល់របស់ជនជាតិដើមភាគតិច

ក្រុមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិថ្មី ដែលបានប្រកាសឱ្យប្រើកាលពីថ្ងៃទី២៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២៣ និងត្រូវអនុវត្តរយៈពេលមួយឆ្នាំក្រោយ គឺជា ឧបសគ្គចម្បង ក្នុងការទទួលបានសិទ្ធិដីធ្លីរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច ។

ក្រុមនេះបានប្រើពាក្យ «សហគមន៍មូលដ្ឋាន» ជំនួសឱ្យពាក្យ «សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច» ដែលអាច ពង្រីកលទ្ធភាពទទួលបានដីប្រពៃណីរបស់ជនជាតិដើមភាគតិចដល់ភាគីដទៃទៀត ។^៩

យោងតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិបានផ្តល់និយមន័យឱ្យពាក្យ សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច សំដៅទៅដល់ ក្រុមជាតិពន្ធដោយឡែក ដែលផ្សារភ្ជាប់ជំនឿផ្ទាល់ខ្លួន សាសនា វប្បធម៌ រចនាសម្ព័ន្ធសង្គម និងទំនាក់ទំនងយ៉ាងជ្រៀលជ្រៅទៅលើដី និងព្រៃតាមទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណីរបស់ពួកគេ ។

ក្រុមនេះ ធានាតិចតួចនូវប្រភេទនៃសិទ្ធិរបស់អ្នកប្រើប្រាស់លក្ខណៈប្រពៃណីលើភាគផលព្រៃឈើ ដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិក្នុងការអាស្រ័យផលដំណាំដូរវេន ឬដំណាំវិលជុំផងដែរ ។^៤

ការពិចារណាលើវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីព្រៃឈើ និងច្បាប់ភូមិបាល ក៏អាចបញ្ចូល ការផ្លាស់ប្តូរស្រដៀងគ្នានេះដែរ ធ្វើឱ្យសិទ្ធិដីធ្លីរបស់ ជនជាតិដើមភាគតិចកាន់តែថយចុះ ។^{១០}

ការទាមទាររបស់ជនជាតិដើមភាគតិច

«ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ដែលការពារសិទ្ធិដីធ្លីរបស់ពួកយើងគឺមិនត្រូវបានធ្វើឱ្យកាន់តែខ្សោយទៅៗនោះទេ!»

«ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីសមូហភាព ត្រូវតែគ្របដណ្តប់លើព្រំប្រទល់ប្រពៃណីរបស់ពួកយើងទាំងអស់ មិនមែនត្រឹមតែមួយផ្នែកខ្លះនៃដីនោះប៉ុណ្ណោះទេ»។

អនុសាសន៍ចំពោះរាជរដ្ឋាភិបាល

១. ពន្លឿនការចុះបញ្ជីប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីសមូហភាព ដែលរដ្ឋាភិបាលបានប្តេជ្ញាថា នឹងចុះបញ្ជីឱ្យបាន យ៉ាងហោចណាស់ ចំនួន១០ ក្នុងមួយឆ្នាំ ។
២. បញ្ឈប់ការរឹតត្បិតទាំងឡាយចំពោះការប្រើប្រាស់ចម្ការតាមបែបប្រពៃណីរបស់ជនជាតិដើមភាគតិចដែលអាចចុះបញ្ជីបាន ហើយធានា ថាការចុះបញ្ជីប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីសមូហភាព ត្រូវតែគ្របដណ្តប់លើដីទាំងអស់ដែលបានកាន់កាប់ និងអាស្រ័យផល ដោយសហគមន៍ជនជាតិដើម ភាគតិច។
៣. វិសោធនកម្មលើក្រុមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ ដើម្បីបញ្ចូលពាក្យ «សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច» និងបញ្ជាក់ឡើងវិញនូវកម្មសិទ្ធិផ្តាច់មុខលើដីប្រពៃណី និងអាស្រ័យផលធនធានធម្មជាតិរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច។
៤. បញ្ឈប់ក្នុងការប្រើពាក្យ «សហគមន៍មូលដ្ឋាន» ជំនួសពាក្យ «សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច» និងការធ្វើឱ្យចុះខ្សោយនូវការការពារផ្នែកច្បាប់ដល់ជនជាតិដើមភាគតិចក្នុងច្បាប់ជាធរមាន។

ប្រភព

១. ម.ស.ម.ក «ទិវាអន្តរជាតិជនជាតិដើមភាគតិចពិភពលោក» ខែសីហា ឆ្នាំ២០២៣ ។
២. វេទិកានៃអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ស្តីពីកម្ពុជា «គម្រោងសិទ្ធិជនជាតិដើមភាគតិច» ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ។
៣. ម.ស.ម.ក «ការទទួលបានប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីសមូហភាពរបស់សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចនៅកម្ពុជា» ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ ។
៤. ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា «ច្បាប់ភូមិបាល ឆ្នាំ២០០១»; អនុក្រឹត្យលេខ.៨៣ ឆ្នាំ២០០៩»; «ក្រុមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ ឆ្នាំ២០២៣»។
៥. ការិយាល័យឧត្តមស្នងការទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា «ការចុះបញ្ជីដីសមូហភាពជនជាតិដើមភាគតិចនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា -តើជាករណីសម្រាប់ធ្វើកំណែទម្រង់មែនទេ?» ខែសីហា ឆ្នាំ២០២០ ។
៦. ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍ «ជនជាតិដើមភាគតិចទទួលបានច្បាប់កាន់តែច្បាស់លាស់សម្រាប់ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីធ្លី» ថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០២០ ។
៧. ហ្វេសប៊ុកផេក របស់វេទិកានៃអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ស្តីពីកម្ពុជា ថ្ងៃទី១៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៤ ។
៨. ការិយាល័យស្រាវជ្រាវ «កម្ពុជាធ្វើការត្រួតពិនិត្យលើការផ្តល់ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិសម្រាប់ដីជនជាតិដើមភាគតិចដែលមានលក្ខណៈស្តុកស្តាញ» ថ្ងៃទី១៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ ។
៩. សារព័ត៌មានខេមបូឌា «សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចបារម្ភពីក្រុមបរិស្ថានថ្មី ដែលអាចកម្រិតសិទ្ធិរបស់ពួកគេ» ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២២ ។
១០. សំឡេងជនជាតិដើមភាគតិចកម្ពុជា ការពារ និងច្បាប់ព្រៃឈើថ្ងៃទី០៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២២ កិច្ចពិគ្រោះយោបល់រវាងអង្គការជនជាតិដើមភាគតិច «សេចក្តីថ្លែងការណ៍រួមស្តីពីធាតុចូលដែលប្រមូលបានសម្រាប់សេចក្តីព្រាងវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីតំបន់»

